INTERNET SOCIETY ACTION PLAN 2019

2019

ԻՆՏԵՐՆԵՏ ՀԱՄԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

Internet Society
Armenia Chapter

Online Meeting, December 26, 2018

Internet Society
Armenia Chapter

Ներածություն

Ինտերնետ հասարակության առաքելությունն ու տեսլականը սահմանում է, որ Ինտերնետը պերք է լինի բաց, համատարած, անվտանգ և վստահելի բոլորի համար: Սա է Ինտերնետ հասարակություն կազմակերպության նպատակը: Այդ նպատակը որոշում է, թե ինչ պետք է արվի 2019 թվականին:

Հիմնախնդիրներն են՝
- միացնել աշխարհը Ինտերնետին,
- բարելավել Ինտերնետի տեխնիկական անվտանգությունը,
- վստահություն ստեղծել Ինտերնետի հիմնական գործառույթների նկատմամբ:

Internet Society
Armenia Chapter

ԻՅ- ը փորձում է համագործակցել բոլոր նրանց հետ, ովքեր կիսում են իր հիմնական նպատակները և համատեղ աշխատելու համար համայնք են ստեղծում՝ազդեցությունը տարածելու և աշխարհին միանալու համար:
Բաց, կապված, ապահով և վստահելի Ինտերնետը դրական ազդեցություն ունի մարդկանց կյանքի վրա:
Ինտերնետը աշխարհի ավելի քան 3,5 միլիարդ մարդկանց կյանքի արդեն իսկ կարևոր մասն է, սակայն գրեթե հավասար թվով մարդիկ դեռևս Ինտերնետ հասանելիություն չունեն:
Այս բացը բացասական է ազդում մարդկանց հնարավորությունների վրա և թույլ չի տալիս շատերին օգտագործել իրենց ներուժը:
2019-ի ծրագիրը ծառայում է որպես ԻՅ ճանապարհային քարտեզ մեկ տարվա աշխատանքի համար և հանդիսանում է ԻՅ ապագայի տեսլականը:

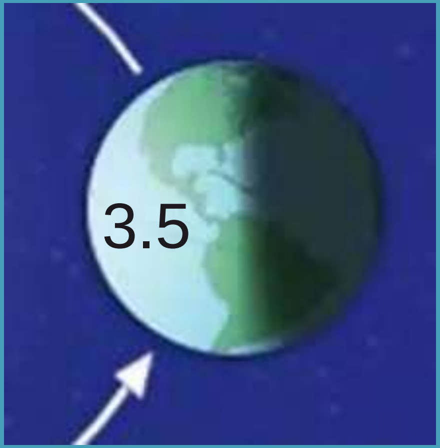

Internet Society Armenia Chapter

ԻՆՏԵՐՆԵՏԻ ԹԱՓԱՆՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Ուսումնասիրությունը կատարվել է «Ինտերնետ հանրություն» ՀԿ-ի պատվերով 2014թ.

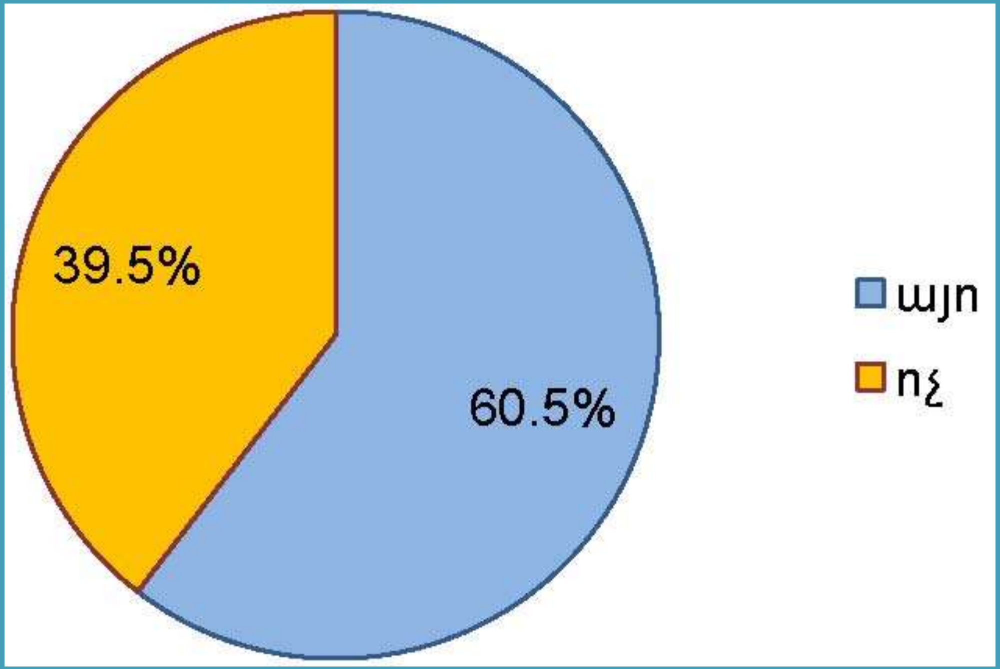

Երևան

ԻՆՏԵՐՆԵՏԻ ԹԱՓԱՆՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

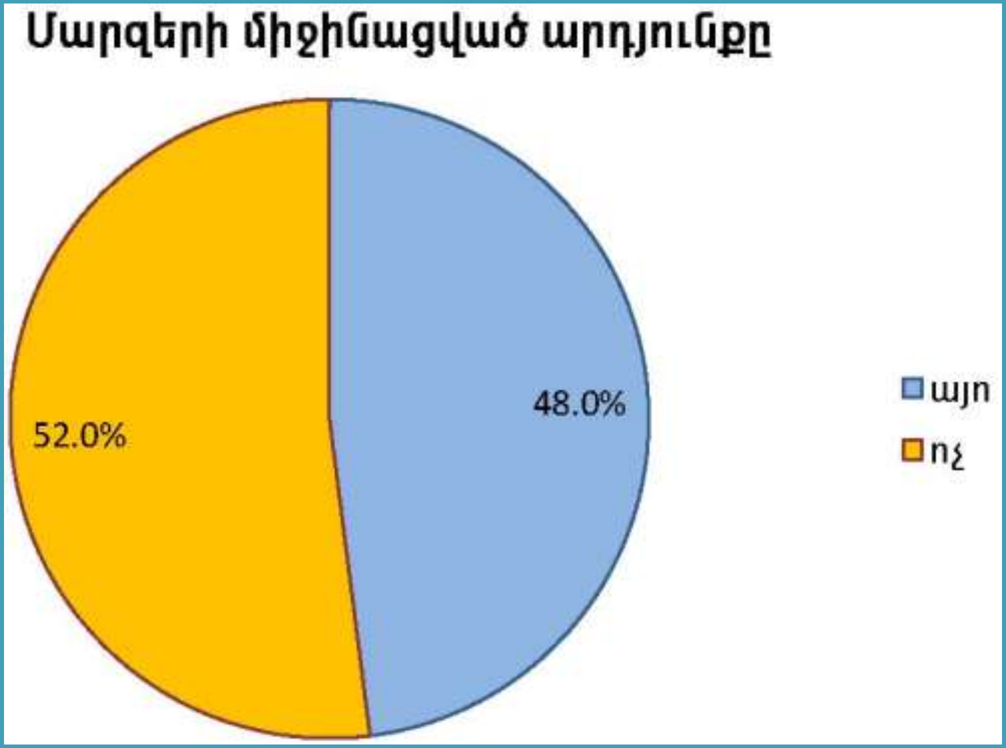

ԻՆՏԵՐՆԵՏԻ ԹԱՓԱՆՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

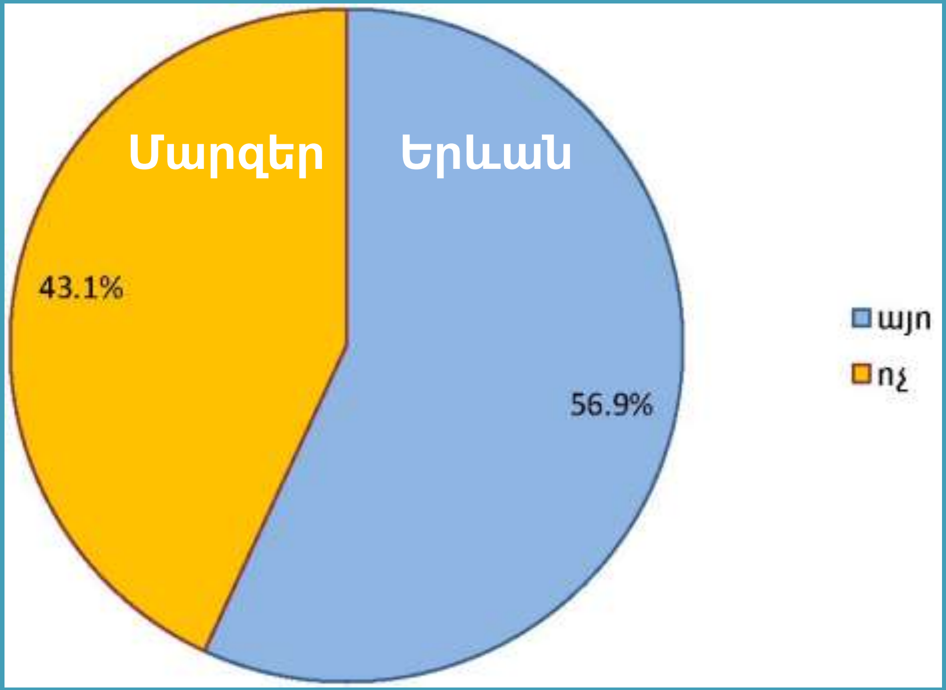

Internet Society
Armenia Chapter

Թվային ճեղքվածք

- Եվրոպայում համարվում է, որ քաղաքների և մարզերի 5% թափանցման տարբերությունը թվային ճեղքվածք է
- Հայաստանում այդ տարբերությունը կազմում է 13%
- Թվային ճեղքվածքը պետք է վերացվի

Internet Society
Armenia Chapter

Ինչպե՞ս մեծացնել Ինտերնետի թափանցումը

Ստեղծել և միացնել Ինտերնետին՝

- համայնքային հասանելիության կենտրոններ
- դպրոցներ
- գրադարաններ
- Ինտերնետ ակումբներ
- հաշմանդամություն ունեցող մարդկանց կենտրոններ

Ինչպե՞ս մեծացնել ինտերնետի թափանցումը

Ինտերնետի փոխանակման կետեր (IXPs)

Անհրաժեշտ է բոլոր շահագրգիռ կողմերի մասնակցությունը.

- Ինտերնետային հանրություն
- Արդյունաբերություն
- Կառավարություն
- Տեխնիկական փորձագետներ
- Քաղաքականութուն մշակողներ
- Համայնքի անդամներ

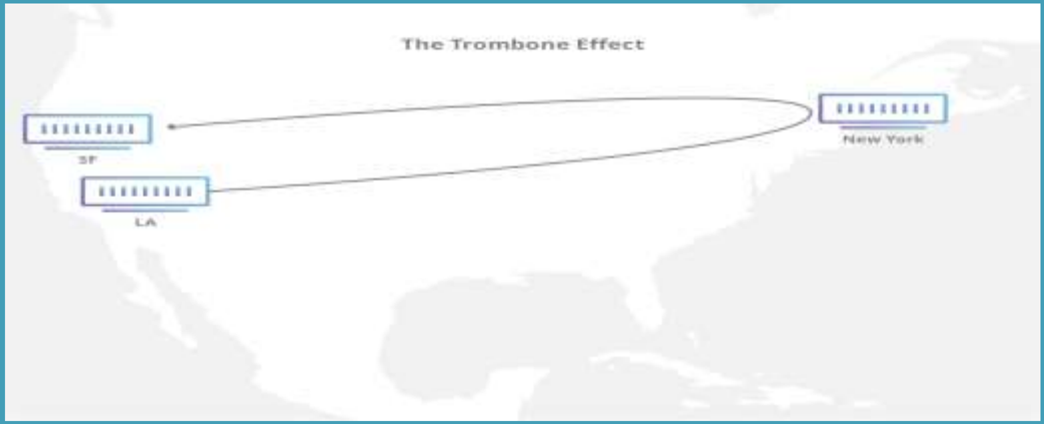

Ինչպե՞ս մեծացնել ինտերնետի թափանցումը

Ինտերնետի փոխանակման կետեր (IXPs)

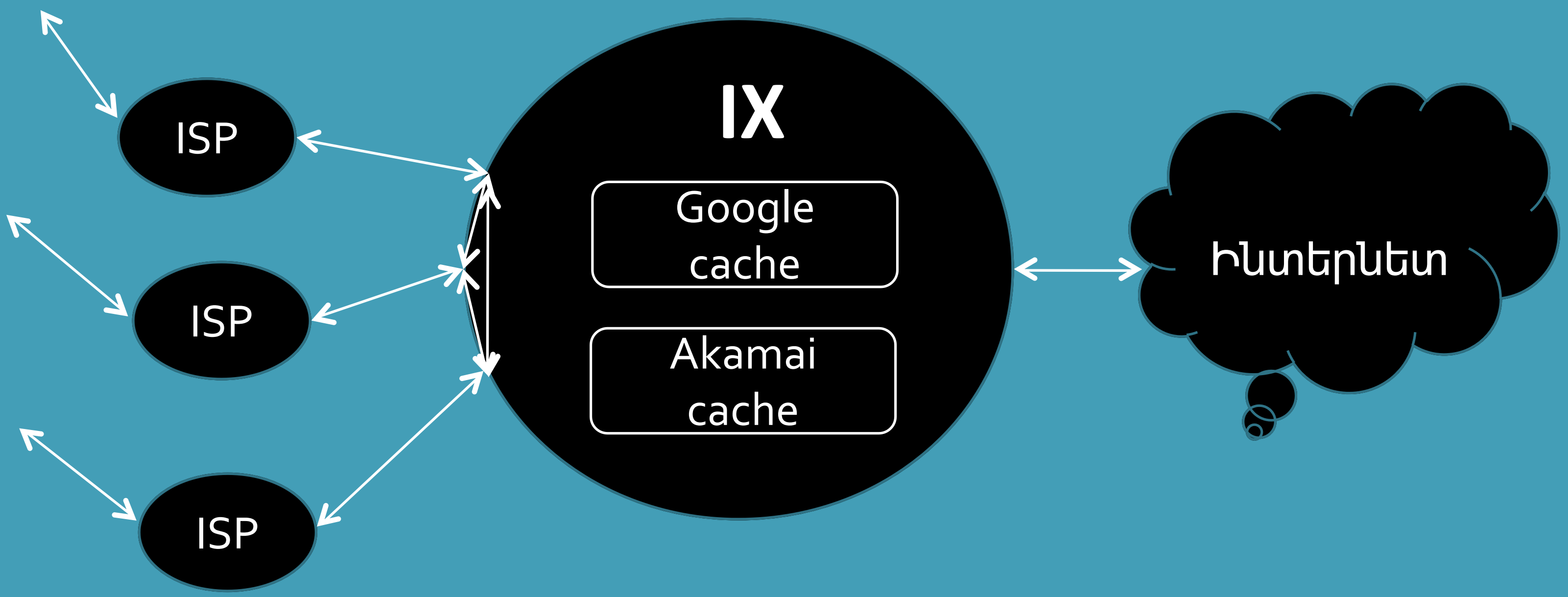

Ինտերնետի անվտանգության բարելավում

MANRS

Mutually Agreed Norms for Routing Security

Երթուղու անվտանգության փոխադարձ համաձայնեցված նորմաներ

MANRS.ORG

Ինտերնետի անվտանգության բարելավում

MANRS- ը առաջարկում է կատարել հետևյալ 4 գործողությունները, որոնք պետք է կատարեն ցանցային օպերատորները՝

- **Ֆիլտրում (Filtering)**՝ AS-ճանապարհի հայտարարությունների ճշտության ապահովում
- **Anti-spoofing**՝ սկզբնաղբյուրի IP հասցեների ստուգում
- **Համակարգում (Coordination)**՝ գլոբալ կոնտակտային տվյալների ապահովում
- **Համաշխարհային վավերացում**՝ սեփական հասցեների հրապարակում որպեսզի ուրիշներն էլ կարողանան ստուգել երթուղային տեղեկատվությունը

.

Վստահելի (trusted) Ինտերնետ

Հարկավոր է ապահովել Իրերի Ինտերնետի (IoT) վստահելիությունը: Նպատակը՝ IoT սարքերի արտադրողների առնվազն 10% պետք է համապատասխանեն Online Trust Alliance's (OTA՝ առցանց վստահության դաշինք) վստահության ստանդարտներին:

Ինտերնետ հասարակությունը անց է կացնելու IoT անվտանգությանը նվիրված սեմինարներ և դասեր:

Նպատակն այն է, որ սպառողները IoT սարքերը գնելիս հաշվի առնեն անվտանգության ցուցանիշները և սարքերի ընտրությունը կատարեն ըստ այդ ցուցանիշների:

Ստեղծված է նաև IoT Հատուկ հետաքրքրվածության խումբ (**IoT SIG**):

Internet Society Armenia Chapter

Բազմաշահառու մոտեցում բոլոր միջոցառումների և մարմինների համար (Multistakeholder approach)

Մասնաճյուղերի խորհրդատվական խորհուրդ (Chapters Advisory Council)

internetsociety.org կայքի այցելությունները հասցնել 3 մլն

Ինտերնետ հասարակությունը շարունակելու է լինել **NDSS** (Network and Distributed System Symposium՝ ցանցային և բաշխված համակարգերի սիմպոզիում) սիմպոզիումների հիմնական կազմակերպիչը:

Ինտերնետ հասարակությունը շարունակելու է իր աշխատանքը **GCSC**-ում (Global Commission on the Stability of Cyberspace՝ կիբերտարածքի կայունության գլոբալ հանձնաժողով) և իր լուման կներդնի Ինտերնետի կայունությունը ապահովելու հարցերում:

Ավելի մեծ ուշադրություն է դարձվելու IETF և IAB աշխատանքներին

Շարունակվելու է ազգային և համաշխարհային IGF ֆորումների օժանդակությունը

Խորացվելու է կապը Ինտերնետ հասարակության երկրային մասնաճյուղերի հետ

Ինտերնետ հասարակության ձայնը ավելի ճանաչելի է դարձվելու միջազգային ատյաններում

Կազմակերպչական փոփոխություններ

Ինտերնետ հասարակության հիմնադրամի ստեղծում

Այս զարգացումը թույլ կտա ավելի շատ դրամաշնորհներ պարգևվել և նոր նախաձեռնություններ մշակել

2019թ դրամաշնորհները նախատեսվում են հետևյալ ուղղություններով՝

1. **ԻՀ երկրային տարածքների կարողությունների զարգացում**
2. **Համայնքների կարողությունների զարգացում**
3. **Աղետներից վերականգնման ծրագրեր**
4. **Հետազոտություններ**
5. **Իննովացիաներ**

Շնորհակալություն

info@isocchapter.am

isocchapter.am

isocarmeniachapter

@isocarmchapter